

безналичные трансферты, которые осуществляются в виде предоставления определенных товаров и услуг, а не в денежной форме. Они весьма значимы, как элемент экономического подъема, который определяет емкость внутреннего рынка.

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ

1. Показатели доходов населения. – Режим доступа : <http://www.grandars.ru/student/statistika/pokazateli-dohodov-naseleniya.html>

2. Кураков, Л. П. Экономическая теория : учеб. пособие / Л. П. Кураков. 4-е изд., доп. и перераб. Чебоксары : Изд-во ЧГУ, 2001. - 780 с.

3. Аронова С. Институционально-категориальный анализ экономической сущности института трудовых доходов населения. [Электронный ресурс] // Управление общественными и экономическими системами. – 2007. – № 2. Режим доступа: <http://bali.ostu.ru/umc>.

4. Асимметрия доходов населения как форма неравенства в трансформационной экономике России: автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата экономических наук: 08.00.01 / Лейман Татьяна Ивановна; [Государственное образовательное учреждение высшего профессионального образования "Санкт-Петербургский государственный университет"]. – Санкт-Петербург, 2010 – 19 с.

Аннотация. В статье рассмотрены содержание, формы и уровни доходов населения в системе экономических отношений.

Ключевые слова: доходы населения, виды доходов населения, тенденции формирования доходов, национальный доход.

Summary. The article deals with the content, forms and levels of income in the system of economic relations.

Keywords: household income, types of income, income-generating trends, the national income.

*Рецензент к.э.н., профессор ХИФУГУФМТ Пысин В.М.
Эксперт редакционной коллегии к.э.н., доцент УкрГАЖТ Боровик Ю.Т.*

УДК 004.9:351

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРЕВАГИ РОЗВИТКУ НАУКОВИХ ЗАСАД ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ

Гузь Л.А., ст. викладач (ДІЗТ)

У статті розглянуто проблеми та переваги розвитку наукових засад дистанційного навчання та висвітлено існуючі проблеми розвитку навчальних процесів дистанційного навчання у вищих навчальних закладах. Також в цієї статті розглянуті основні цілі побудови єдиного інформаційного простору в освіті і сформульовані основні напрямки і проблеми створення і розвитку єдиного інформаційного освітнього простору.

Ключові слова: дистанційна освіта, інформаційні технології, інформаційний простір, дисциплінарне ядро, інформаційно-освітнє середовище.

Актуальність. Динамічний розвиток суспільства, прискорення технологічних, інформаційних, соціальних та інших відтворювальних процесів стають причиною того, що сучасні тенденції навчання вимагають ґрунтовного перегляду навчального процесу у вищих навчальних закладах України.

На нашу думку, під освітніми технологіями у вищій школі слід розуміти систему наукових і інженерних знань, а також методів і засобів, що

використовуються для створення, збору, передачі, збереження й обробки інформації в предметній області вищої школи. Тобто, формується пряма залежність між ефективністю виконання навчальних програм і ступенем інтеграції в них відповідних інформаційно-комунікаційних технологій. Надзадача розуміння і реалізації проблеми інформатизації вищої освіти полягає в тому, що в результаті повинна бути досягнута глобальна раціоналізація інтелектуальної

діяльності в суспільстві за рахунок використання нових інформаційних технологій з метою підвищення ефективності і якості підготовки фахівців до рівня інформаційної культури, досягнутого в розвинутих країнах. Повинна бути забезпечена підготовка кадрів з новим типом мислення, що відповідають вимогам постіндустріального суспільства [2, с.21].

Аналіз останніх досліджень. Проблеми та переваги розвитку наукових засад дистанційної освіти активно досліджується вченими світу. Даній проблематиці присвячені роботи провідних вчених сучасності, таких як Л.Н. Кечиев [1], Путилов Г. П. [1], Тумковський С.Р. [1], Е.Ф. Федорова [4]. Найвагомий внесок у дослідження інформатизації та дистанційної освіти серед вітчизняних вчених внесли С. Кувшінов [6], О.В. Фінагіна [3] та багато інших науковців України.

Невирішені питання загальної проблеми. Досліджень з питань достатньо багато, але невизначеними є – проблеми та переваги розвитку наукових засад дистанційної освіти. Більшість досліджень з питань дистанційної освіти у відкритому друку у російських виданнях. Дана проблематика, з позиції теорії і практики, не дуже активно розглядається і аналізується в працях українських учених.

Мета дослідження. Враховуючи актуальність окреслених питань, автор має на меті визначити й окреслити проблеми та переваги дистанційної освіти та вплив на розвиток освіти в Україні.

Викладення основного матеріалу. С. Кувшінов, проректор по інформатизації і новим технологіям в освіті РГГУ у своєму інтерв'ю [6] висловив переконання в тім, що «термін «освітні технології» сьогодні не зовсім адекватно. Частіше, як правило, говорять про інформаційні технології, про комп'ютерні технології, рідше - про комунікаційні технології, і зовсім рідко - це вже предмет спеціальних обговорень - про аудіовізуальні технології. Ми розглядаємо інформаційні, комунікаційні й аудіовізуальні технології в сукупності, як підлеглі вирішенню більш важливої задачі - створенню нового освітнього середовища, де інформаційні, комунікаційні й аудіовізуальні технології органічно включаються в навчальний процес для реалізації нових освітніх моделей».

Одне з визначень інформаційного освітнього середовища формулює її розуміння як інформаційну систему, що поєднує за допомогою мережевих технологій, програмні і технічні засоби, організаційне, методичне і математичне забезпечення, призначене для підвищення ефективності і приступності освітнього процесу підготовки фахівців [1].

У доповіді ЮНЕСКО про основні напрямки діяльності в області утворення й інформатики після Першого Міжнародного конгресу

«Інформатика і освіта» зазначено, що важлива не сама технологія, а її взаємодія з навчанням і її роль у контексті системи освіти в цілому. Сьогодні однієї з характерних рис освітнього середовища є можливість студентів і викладачів звертатися до структурованих учбово-методичних матеріалів, що навчають мультимедійним комплексам всього університету в будь-який час і в будь-якому місті простору. Крім доступності навчального матеріалу, необхідно забезпечити того, кого навчають, можливість зв'язку з викладачем, одержання консультації в он-лайн чи офф-лайн режимах, а також можливість одержання індивідуальної «навігації» в освоєнні того чи іншого предмета.

Одне з найпоширеніших закордонних сучасних технологій в освіті є дистанційне навчання. Воно дуже зручно в використанні для людей, які займаються бізнесом, але не мають часу ходити на заняття, але ж хочуть отримати вищу освіту. Також є люди з функціональними обмеженнями здоров'я які теж мають бажання отримати вищу освіту, але не мають можливості ходити на заняття.

Розроблювачі дистанційної освіти [4] конкретизують індивідуалізацію освітнього звернення, вважаючи, що в дистанційному навчанні найбільш яскраво виявляються риси особливо-орєнтованого засобу навчання.

Перевага дистанційної освіти:

гнучкість - той, хто навчається, вільно, самостійно може планувати час, місце і тривалість занять;

модульність - матеріали для вивчення пропонуються у виді модулів, що дозволяє тому, кого навчають, генерувати траєкторію свого навчання у відповідності зі своїми запитами і потенційними можливостями;

доступність - незалежність від географічного і тимчасового положення того, хто навчається, й освітньої установи, що дозволяє не обмежувати в освітніх потребах населення країни;

рентабельність - економічна ефективність виявляється за рахунок зменшення витрат на утримання площ освітніх установ, економії ресурсів тимчасових, матеріальних (печатка, розмноження матеріалів і ін.);

мобільність - ефективна реалізація зворотнього зв'язку між викладачем і тим, кого навчають, є одним з основних вимог і основ успішності процесу дистанційного навчання;

охоплення - одночасне звертання до багатьох джерел навчальної інформації (електроним бібліотекам, банкам даних, базам знань і ін.) великої кількості тих, що навчаються;

технологічність - використання в освітньому процесі новітніх досягнень інформаційних і телекомунікаційних технологій;

соціальна рівноправність - рівні можливості одержання освіти незалежно від місця проживання, стану здоров'я, елітарності і матеріальній забезпеченості того, кого навчають;

інтернаціональність - експорт і імпорт світових досягнень на ринку освітніх послуг.

Досвід показує, що інформаційні технології приносять можливість і необхідність зміни самої моделі навчального процесу: перехід від репродуктивного навчання - «переливу» знань з однієї голови в іншу, від викладача до студентів - до креативної моделі (коли в навчальній аудиторії за допомогою нового технологічного і технічного забезпечення моделюється природно-ситуаційний процес, студенти під керівництвом викладача повинні застосувати свої знання, виявити творчі здібності для аналізу моделюючої ситуації і розробити рішення на поставлені задачі). Однак, фахівці вважають, що розвиток традиційних і нових технологій повинні йти за принципом додатковості і взаємопов'язаності, що, у свою чергу, дозволяє говорити про принципово новий вимір освітнього середовища - глобальному, вимірі, що існує в реальному часі й асоціює в собі всю сукупність освітніх технологій. Інтернет розглядається [7, с.37] як гіпертехнологія, що включає в себе всі інші, і її успіх порозумівається тим, що вона може «дати усім усе»... Проте, завжди знайдеться область для застосування технологій нижчого рівня, таких як комп'ютерні чи конференції електронна пошта... Так само ще не прийшов час відмовитися від курсів дистанційного навчання, що мають глобальний характер, але не використовують ніякі комп'ютерні чи комунікаційні технології». Завдяки Інтернету різні сторони глобалізації (наукова, технологічна, економічна, культурна і освітня) зробили дуже значний вплив, як на традиційні очні навчальні заклади, так і на розвиток різноманітних освітніх нововведень, таких як дистанційне навчання і віртуальні університети. В усіх цих організаціях глобалізація вимагає глибоких і радикальних змін структури, методики викладання і досліджень, а також підготовка управлінського і викладацького персоналу. На рисунку 1 автор представив структуру інформаційно-освітнього середовища, що дає змогу проаналізувати вплив дистанційної освіти на розвиток інформаційного суспільства.

Аналіз позитивної якості і недоліків, що існують в інформаційном освітньому середовищі представлений у [1], а також аналіз сучасного стану інформаційних технологій і засобів телекомунікацій, дозволили сформулювати принципи стратегії, на яких повинні будуватися проекти впровадження дистанційної освіти.

Як вважає С. Кувшинов [6], сьогодні проблема освіти в цілому - це проблема не технологій, а людини, викладача, що приходить в аудиторію. Саме викладач є слабкою ланкою з погляду інформаційних технологій. Крім того, більшість із працюючих у вузах фахівців часто взагалі не мають педагогічної освіти. Тому головна

увага в системі освіти повинна бути в першу чергу спрямована на педагогічну підготовку викладачів предметників. Сполучивши педагогічну освіту й освіту в області нових інформаційних технологій, можна буде забезпечити прорив у створенні нового освітнього середовища.

При організації і впровадженні дистанційного навчання в системі освіти різних країн виникає проблема оцінки ефективності дистанційної освіти в порівнянні з традиційною освітою. Як показують дослідження, проблема оцінки ефективності є досить складною і багатоплановою і не має остаточного рішення, тому що визначення ефективності якого-небудь методу, технології навчання включає - вимір досягнутого результату, витрат матеріальних ресурсів і часу на його досягнення. Ефективність навчання вимірюють або за результатами контрольних робіт у балах, або за результатами тестування у відсотках вирішених задач. Оцінку ефективності методів навчання з застосуванням інформаційних технологій дають звичайно в порівнянні з так названими традиційними методами й обмежуються виміром результату навчання, іноді з огляду на витрати часу учнів. Чи можливо застосування традиційних критеріїв якості до ключових аспектів дистанційного навчання в технологічному навчальному середовищі? Застосування такого підходу до оцінки інформаційних технологій у навчанні має на увазі, що останні не вносять нічого нового в мети і задачі навчання. Насправді впровадження інформаційних технологій впливає на якість і зміст освіти.

На думку експертів [2, с. 138], нові інформаційні технології навчання дозволяють підвищити ефективність практичних і лабораторних занять по природно-науковим дисциплінам не менш ніж на 30%, об'єктивність контролю знань учнів - на 20-25%. Успішність у контрольних групах, що навчаються з використанням освітніх інформаційних технологій, як правило, вище в середньому на 0,5 бала (при п'ятибальній системі оцінювання). Зокрема, швидкість нагромадження словникового запасу при комп'ютерній підтримці вивчення іноземних мов підвищується в 2-3 рази.

Разом з тим існує підхід, що припускає застосування традиційних критеріїв якості та ефективності в технологічному вищому навчанні. Ключовими аспектами прийнято вважати:

- кваліфікований викладацький склад;
- педагогічна майстерність;
- розробка курсу з додаванням елементів, обумовлених застосуванням технологічних засобів навчання;
- роботу студентських служб.

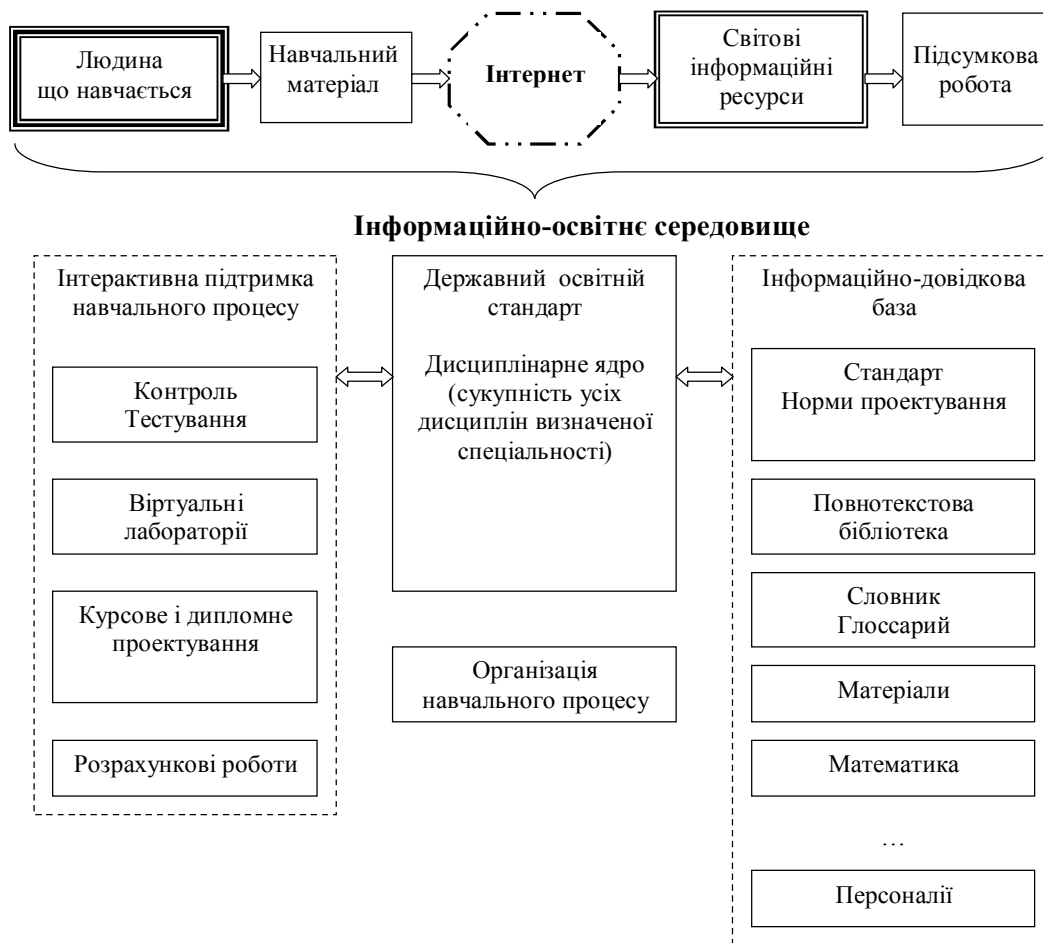

Рисунок 1 - Структура інформаційно-освітнього середовища (розроблено автором)

Наприклад, в університеті Реджис, гуманітарному університеті ордену єзуїтів, розташованого в Денвері, штат Колорадо (США), у даний час розробка стандартів якості ведеться в наступних напрямках:

- процес підбору викладачів і підготовка їх до он-лайн викладання;
- постійна перепідготовка і підтримка викладачів;
- розробка технологічного навчального середовища;
- технічна і академічна підтримка студентів, що навчаються он-лайн;
- технологічні політичні забезпечення постійного контролю й удосконалення;
- організація студентських служб для дистанційного навчання [5].

Важливою та ефективною умовою прогресу будь-якого суспільства було і є створення і розширення єдиного інтерактивного інформаційного простору. Саме єдині інформаційні простори історично в значній мірі сприяли прискоренню розвитку всього людства в цілому, були вирішальним чинником удосконалення цивілізації у всіх сферах (духовної, професійної, тілесної, культурний і інших). Обмін знаннями, об'єднання зусиль по подальшому пізнанню природи, по

розвитку науки, техніки, культури - усе це сприяє ефективному підвищенню матеріального рівня. Тому створення єдиного інтерактивного інформаційного простору можна вважати стратегічною метою впровадження сучасних і перспективних інформаційних технологій в усі сфери людської діяльності.

Основні цілі побудови єдиного інформаційного простору в освіті зв'язані з наданням принципово нових можливостей для пізнавальної творчої діяльності людини. Це може бути досягнуте завдяки сучасному інформаційному і технічному оснащенню основних видів діяльності в освіті: навчальній, педагогічній, науково-дослідній, організаційно-управлінській, експертній й ін.

Побудова єдиного інформаційного простору в освіті дозволить домогтися:

- підвищення ефективності і якості процесу навчання;
- інтенсифікації процесу наукових досліджень в освітніх установах;
- скорочення часу і поліпшення умов для додаткової освіти й освіти дорослих;
- підвищення оперативності та ефективності керування окремими освітніми установами і системою освіти в цілому;

- інтеграції національних інформаційних освітніх систем у світову мережу, що значно полегшить доступ до міжнародних інформаційних ресурсів в області освіти, науки, культури й в інших сферах.

Сформулюємо основні напрямки і проблеми створення і розвитку єдиного інформаційного освітнього простору:

1. Технічне оснащення навчальних закладів є однієї з першочергових задач, рішення якої стримується в основному організаційно-економічними факторами, зв'язаними з тим, що «мала» інформатизація виявляється неефективною, а "велика" - надмірно дорогою, що не дає сиюхвилинної віддачі. Усе більш актуальною стає проблема реалізації освітніх інформаційних технологій в інваріантних середовищах і стандартах.

2. Організація підготовки фахівців. Недостача фахівців в області нових інформаційних технологій (особливо - мережних технологій) збільшується процесами їх «вимивання» зі сфери освіти в комерційні й інші структури, що особливо характерно для країн з перехідною економікою.

3. Організаційні заходи. Створення єдиної системи інформаційних ресурсів неможливо без постійного координуючого участі і контролю з боку педагогічної і наукової громадськості, вираженого в тій чи іншій формі.

4. Переклад інформаційних ресурсів суспільства на електронні носії. Тільки переклад більшої частини накопиченої людством інформації на сприймані комп'ютерами носії дозволить створити реальні можливості доступу до цієї інформації всіх членів суспільства. Удосконалювання існуючих технологій такого перекладу залишається однієї їхньої актуальних проблем розвитку інформаційних технологій.

Для ефективного управління дистанційною освітою в цілому в державі на основі оперативної і якісної розробки управлінських рішень, на основі стратегічного і тактичного планування суб'єктам управління необхідна чітка і цілісна картина функціонування освітнього середовища. Інформація про це повинна бути достовірною, вчасно поданою, оперативно обробленою і централізовано вирішеною. Це припускає вдосконалення управління, в першу чергу, широке використання планування, маркетингових досліджень, діагностики та інших планово-аналітичних розробок.

Паралельно з розробкою стратегії розвитку освітнього середовища напрацьовується система оцінки ефективності результатів здійснення розвитку навчального процесу освітніх закладів. Найпоширенішими методами оцінки можливих

результатів тієї або іншої стратегії розвитку освітнього середовища є:

- спеціальна комплексна оцінка показників розвитку;
- експертна оцінка;
- аналіз і діагностика навчального процесу в вузах;
- аналіз типу «абітурієнти - випускники» тощо.

Слід визначити, що цілі державних управлінських структур в процесі формування стратегічних напрямів розвитку державної освітньої політики повинні бути складовим елементом або лягати в основу стратегії розвитку освітнього середовища. Можливо очікувати і оцінювати вплив стратегії державної освітньої політики на процес поширення дистанційної освіти.

Висновок. Таким чином, до найважливіших напрямків переходу до освітньої концепції дистанційної освіти, що стане необхідно для умов ХХІ століття, відносимо, зокрема, фундаменталізацію освіти на всіх його рівнях; реалізацію концепції випереджальної освіти; широке використання методів інноваційної і розвиваючої освіти на основі застосування перспективних інформаційних технологій; підвищення доступності якісної освіти шляхом розвитку системи дистанційного навчання і засобів інформаційної підтримки навчального процесу сучасними інформаційними і телекомунікаційними технологіями.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Кечиев Л.Н., Путилов Г. П., Тумковский С.Р. Информационно-образовательная среда технического вуза. CNews.ru
2. Образование и 21 век. Информационные и коммуникационные технологии. М. 1999.С. 138.
3. Управление развитием информационной экономики/ Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів// О.В. Фінагіна, О.Р. Дикий, Р.В. Манн, та ін. – Донецьк: «ВІК», 2010. – 275 с.
4. Федорова Е.Ф. Системное представление дистанционного образования. fef@susu.ac.ru
5. Хассон У., Уотермен Э. Критерии качества дистанционного образования // Высшее образование в Европе. Том XXVII, №3, 2002
6. CNews.ru. Интервью с Сергеем Кувшиновым, проректором по информатизации и новым технологиям в образовании РГГУ.
7. Mason, R. Globalising Education: Trends and Applications. London: Routledge, 1998. P. 37.

Аннотация. В статье рассмотрены проблемы и преимущества развития научных основ дистанционного обучения и отображены существующие проблемы развития учебных процессов дистанционного обучения в высших учебных заведениях. Также в этой статье рассмотрены основные цели построения единого информационного пространства в образовании и сформулированы основные направления и проблемы создания и развития единого информационного образовательного пространства.

Ключевые слова: дистанционное образование, информационные технологии, информационное пространство, дисциплинарное ядро, информационно-образовательная среда.

Summary. In the article problems and advantages of development of scientific principles of the controlled from distance studies are considered and the existent problems of development of educational processes of the controlled from distance studies are reflected in higher educational establishments. Also at this article the basic whole constructions of single informative space are considered in education and basic directions and problems of creation and development of single informative educational space are formulated.

Keywords: controlled from distance education, information technologies, informative space, disciplinary kernel, informative-educational environment.

*Рецензент д.е.н., професор ДІЗТ Фінагіна О.В.
Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Назаренко І.Л.*

УДК 330.34:338.12.4

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК УКРАЇНИ: ФАКТОРИ КРИЗИ (СИСТЕМНІ ПОРУШЕННЯ ТА СТРАТЕГІЧНІ ПОМИЛКИ РЕФОРМУВАННЯ)

Компанієць В.В., к.е.н., доцент (УкрДАЗТ)

В статті визначено основні детермінанти системної кризи, яка відбувається в Україні, у т.ч. виділено базові диспропорції, системні порушення, стратегічні помилки реформування та їх наслідки.

Ключові слова: системна криза, фактори, диспропорції, парадигма, стратегічні помилки, суспільна свідомість.

Постановка проблеми, актуальність. Усі роки незалежності наша держава перебуває у стані перманентної кризи, що відбувається у сфері економіки, політики, культури, моралі, і т.д. Ця криза є системною: нею охоплені усі сфери суспільства; її основа - системні порушення у будівництві суспільства, у т.ч. його економічної складової.

Світова криза лише загострила внутрішні системні суперечності та порушення у будівництві суспільства та його економічної складової. Безперечно, криза зароджувалась поступово. І її витоки, причини, як духовно-моральні, так і соціально-економічні, формувались, як в умовах соціалістичної системи господарювання, командно-адміністративного управління, так і в новий період існування України як незалежної держави – у період так званих ринкових реформ. Вихід з кризи завжди пов'язаний із правильним визначенням її причин.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Причини кризи досліджують багато вчених, серед яких відомі економісти, зокрема: Б.Гаврилишин, В.Дикань, І.Лукинов, Д.Львов, Ю.Павленко [1-5], ін.. Вони акцентують увагу на різні аспекти системних порушень, виділяючи, як ті економічні диспропорції та порушення, які сформувались, ще за радянських часів, так і стратегічні помилки реформування у період існування незалежної України.

Постановка завдань. В нашій публікації ми пропонуємо узагальнений та систематизований погляд на визначення факторів системної кризи, у т.ч. базових диспропорцій, системних порушень, стратегічних помилок реформування та їх наслідків.

Викладення основного матеріалу. На нашу думку, можливо виділити три великі групи пов'язаних між собою системних порушень, що призвели до кризи: ті, що обумовлені помилковою парадигмою бачення суспільства, економіки, їх розвитку; ті, що обумовлені природою радянської, командно-адміністративної системи управління та господарювання; ті, що обумовлені стратегічними помилками періоду «ринкових реформ».

Фактори кризи, які сформувались в умовах радянської командно-адміністративної системи господарювання, можливо подати так: ідейні (а не духовні) основи розвитку економіки та суспільства у цілому, засновані на помилковій ідеї (будування суспільства соціальної справедливості, загального процвітання на основі тоталітаризму, атеїзму, матеріалізму); сприйняття економіки та політики як головних сфер суспільства, людини - як засобу економічного розвитку держави та міцної влади; низька мотивація (за виключенням воєнних та післявоєнних часів відбудови держави) до ефективного господарювання, творчої, якісної, спільної справи, співробітництва, інновацій;